

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”
Directeur: G. de Pree
Hoofdredacteur:
L. F. Tijmstra

Bureau Red. en Admin.:
Vondelstraat 125
Tel. 391429 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE
Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

Geïllustreerd Weekblad uitsluitend gewijd aan de Overzeesche Gebiedsdeelen

Voor advertenties wende men zich uitsluitend tot het Bureau Bouwmeester en v. Leeuwen, Heerengracht 60, Amsterdam.

1942 27 Februari 1946 Schout bij Nacht Doorman

Hij ontving postuum het Ridderkruis der Militaire Willemsorde

Karel Willem Frederik Marie Doorman, geboren 23 April 1889 te Utrecht; hij werd toegelaten tot het Kon. Inst. voor de Marine te Willemsoord op 3 September 1906. Beëdigd tot zee-officier 24 Augustus 1910, nam hij deel aan hydrografische opnemingen aan de Westkust van Nieuw Guinea aan boord van Hr. Ms. „Lombok”.

In 1912 terug naar Nederland. Op 24 Augustus 1912 bevorderd tot luitenant ter zee der tweede klasse. Geplaatst aan boord van Hr. Ms. „Noord-Brabant”.

Bekende reis naar Albanië voor het overbrengen stoffelijk overschot van Overste Thomson;

In 1914 gedetacheerd bij de luchtvaartafdeeling te Soesterberg voor opleiding tot vlieger voor den nog op te richten Marine Luchtvaartdienst;

30 October 1915 F.A.I.-vliegbrevet behaald; 18 Augustus 1917 belast met commando van Marinevliegkamp „De Mok”; 1 November 1920 bevorderd tot Luitenant ter Zee der 1ste Klasse; 1921-1923 Marine Hoogere Krijgsschool in Den Haag gevolgd;

Tweede uitzending naar Nederlandsch-Indië, 1923-1926 geplaatst bij Marinestaf „Batavia”; 1927 geplaatst aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën” als artillerie-officier; 1928-1932 geplaatst bij Marinestaf Den Haag; 1932 derde reis naar Nederlandsch-Indië, als commandant groep Torpedootjagers „Evertsen” en „Piet Hein”; 1 Februari 1933 bevorderd tot kap. luit. ter zee; 2 Maart 1934 aankomst der groep in Nederland;

1 Augustus 1934 benoemd tot chef Marinestaf commandant der Marine te Willemsoord; 6 September 1937 bevorderd tot kap. ter zee; waarna vierde reis naar Ned. Indië, commandant Hr. Ms. kruiser „Sumatra”; 1938-1939 Commandant Marine Luchtvaartdienst Nederlandsch-Indië;

27 April 1940 bevorderd tot Schout bij Nacht en benoemd tot eskader-commandant Nederlandsch-Indië;

1 Februari 1942 Tactisch bevelhebber van de „Combined Striking Force” (a.b. Hr. Ms. Kruiser „De Ruyter”); Gesneuveld in den nacht van 27 op 28 Februari 1942 bij den ondergang van het vlaggeschip van de C.S.F.

Schout bij Nacht K. W. F. M. Doorman was officier in de Orde van Oranje Nassau, drager van het eereteken XXV voor langdurigen dienst, terwijl hem postuum bij K.B. van 5 Juni 1942 het ridderkruis der Militaire Willemsorde 3de Klasse werd verleend.

Toen de nacht viel over Indië . . . .

Over enkele dagen, op 27 dezer, zal het vier jaar geleden zijn, dat in den grooten „Slag in de Java-zee” Schout bij Nacht K. W. F. M. Doorman en zijn mannen een roemrijken dood vonden. Over het verloop van dezen grooten zeeslag is reeds veel geschreven en wij mogen veilig de bijzonderheden ervan bekend veronderstellen. Het is echter goed de historische krijgsverrichtingen van die dagen op dit oogenblik te herdenken in verband

met de feiten van den dag en met hetgeen daaraan is voorafgegaan.

Wij doelen daarbij vooral op de gedragswijze van Australië jegens ons in de afgelopen maanden, waardoor duizenden land- en rijksgenooten den dood hebben gevonden, alleen omdat de regering in Canferra zich in een hoek liet dringen door een bende Australische communisten in de havensteden, die zich aan niets stoorde en precies deed wat zij

verkoos. En dat, terwijl Indië goed en bloed geofferd had om Australië voor den ondergang te behoeden, toen Japan bezig was zich als een poliep van den Pacific meester te maken.

Wij hebben de vorige week onze gevoelens van dankbaarheid geuit voor hetgeen door bepaalde Australische kringen wordt gedaan voor onze Indische geëvacueerden, maar dit kan toch niet die gevoelens tot zwijgen brengen welke ons

in opstand doen komen wanneer wij bedenken wat al ellende de Australische zeelieden en havenarbeiders de laatste maanden in hun domme houding en star verzet over Indië hebben gebracht.

De geschiedenis van den Java-zeeslag is die van het heroïsme van een sober plichtsbef. Toen Schout bij Nacht Doorman zijn kort maar allen bezielend bevel gaf: „ik val aan, volgt mij”, wist hij, dat er een hopeloozen strijd gestreden zou worden. De Nederlandsche Marine-correspondent, Bert Honselaar, stelde in een recent overzicht van den slag vast, dat de strijd, die de Koninklijke Marine in eendrachtige samenwerking met eenheden van de Britsche, Amerikaansche en Australische vloten heeft gestreden, er een is geweest, waarbij voor ieder schip de uiteindelijke ondergang van te voren vrijwel vaststond. Het opperbevel wist dat. Ieder lid van de bemanning wist dat. Toch werd die hopeloze strijd gestreden. Waarom? Daar stonden in de eerste plaats groote belangen voor de geallieerden, dus ook voor ons op het spel. In de tweede plaats werd die strijd door de Koninklijke Marine gestreden, omdat zij eenvoudig niet anders kon. Indië, dat prachtige gebied, dat voor zooveel Nederlandsche Marinemannen een tweede vaderland was geworden, kon men niet zonder slag of stoot aan den indringer overlaten, door tijdig de wijk te nemen naar veiliger zeeën. Het was hier een levensnoodzaak voor iederen Marineman, van hoog tot laag, om met alle beschikbare krachten, koortsachtig snel gemobiliseerd, den vijand afbreuk te doen. Wie dit niet zou willen, zou zijn leven lang den last van een eeuwige schande moeten dragen. Dit gold ook ten volle voor de inheemschen, die bij de Koninklijke Marine dienden, er is onder hen niet één geval van desertie geweest, toen de dreigende wolken zich boven Indië samenpakten, — en wat zou juist voor hen gemakkelijker zijn geweest, dan op een dag niet terug te keeren van passagieren, het blauwe marinegoed te verwisselen voor den sarong en te verdwijnen in de dessa's? Zij hebben het niet gedaan. Zij hebben dapper den strijd aanvaard, onze bruine Marinebroeders, tegen een overmachtigen vijand. Zij hebben tot het allerlaatste toe hun dierbaren geboortegrond willen verdedigen. Zij hebben, helaas, vrijwel allen den dood gevonden. Maar wie van deze dappere Indonesiërs den zoo heldhaftigen gevoerden strijd hebben overleefd, die, in de eerste plaats, voelen het als een vloek voor alle volkeren van den Archipel wat daar op Java zich thans afspeelt. En zij vragen zich, met felle verontwaardiging en met gebalden vuist af of de Indonesische Marine-mannen hun leven in den strijd tegen den Japanschen vijand hebben geofferd om hun dierbaren geboortegrond in handen te laten spelen van een karakterloopen collaborateur van dienstelken vijand, van een man als Soekarno, die reeds lang tot den strop veroordeeld had moeten zijn, maar in wiens misdadige handen thans het lot is gelegd van miljoenen van zijn landgenooten. Zij allen hadden één vijand, den Jap. De Jap had het op hun land en op hun aller bestaan gemunt. In den strijd tegen dezen meedoogenloozen vijand gaven onze dappere inheemsche Marine-mannen hun leven. Maar de verraderlijke vriend van dezen vijand, Soekarno, speelt nu presidentje van de „Indonesische republiek”. Het moet soms zijn alsof in stilte, ge-

heimzinnige machten uit de golven van de Java-zee, uit het diepe zeemansgraf der gevallen helden, een kreet van walging en van verontwaardiging opstijgt, die als een vloek is, als een verdoemenis van alles en allen waarvan Soekarno de demonische middelfiguur is..... Om dan nog maar niet te spreken van de grofheid der beleediging dezer bruine Helden onzer Koninklijke Marine aangedaan door al die verdwaasden in ons eigen land die in vergaderzalen en markthallen en in de kolommen van een vergiftigde pers Soekarno en de zijnen eeren en loven als redders der Indonesische vrijheid. Het is een afschuwelijk schouwspel, weezinwekkender dan ooit, nu de dag weer nadert waarop wij onze gevallen Marinehelden herdenken, gesneuveld in den strijd tegen den vijand waaraan de „republiek” van Soekarno zijn voortbestaan te danken heeft.

De verdediging van Indië was niet een uitsluitend Nederlandsche zaak. Verlies van Indië zou fatale consequenties hebben voor Britsch-Indië en Australië. Er moest dus tijd gewonnen worden tot elken prijs. De materiele achterstand moest worden ingehaald, de machtige Amerikaansche oorlogsindustrie had tijd nodig om zich te kunnen ontplooiën. Dat heeft onze Koninklijke Marine, dat hebben allen die zich voor de verdediging van Indië hadden ingezet, van het begin af aan begrepen. Na den val van Singapore bleef tijd winnen meer dan ooit het dwingende parool.

Er is tijd gewonnen, dank zij den strijd onzer dapperen in Indië. En aan die niet onaanzienlijke tijdwinst heeft Australië zijn behoud te danken gehad. Het zou gewenscht zijn, dat in de Australische

pers op 27 Februari de slag in de Java-Zee eens breed-uit werd herdacht ten einde de misleidende bevolkingsgroepen daar eens goed en eens en vooral duidelijk te maken wat zij en hun land aan de helden die in dien strijd het leven lieten, te danken hebben. De „Melbourne argus” zou het initiatief kunnen nemen. Dit blad is een der weinige Australische couranten die stelling tegen de havenarbeiders hebben genomen, het laatst nog in een scherp artikel van enkele dagen geleden.

Wie bepaalt de buitenlandsche politiek van Australië! — vroeg het Melbourne'sche orgaan — en het vervolgde: „De dokwerkers eischen in feite het recht op, dat een individueele organisatie voor Australië zal spreken en handelen, zelfs in internationale aangelegenheden. Het is verontrustend te zien, dat de Australische regeering geen lust aan den dag legt die uitdaging aan te nemen”. Eindelijk dus eens een stem, die een gezond en krachtig geluid laat hooren. Australië moge het zich op den 27sten dezer in het bijzonder herinneren, dat de helden van onze Marine ook voor zijn behoud hun jonge leven lieten.

De Nederlandsche vloot in de Indische wateren verloor, vier jaar geleden, schip na schip. Maar er werd een heldenstrijd gestreden. In diepen eerbied herdenken wij allen die in dezen strijd gevallen zijn. De gebeurtenissen op Java zouden wellicht bij velen een schamper: „'t is te vergeefs geweest” over de lippen kunnen brengen, wij wijzen dit met beslistheid af in de stellige overtuiging, dat Recht en Rede zullen zegevieren en dat voor de handlangers en knechten van Japan de dagen zijn geteld.

Van Londen naar Batavia

Een ongewone reis in bewogen dagen

„Eight o'clock, Sir”. De bediende tikte nadrukkelijk op mijn kamerdeur.

Onwillig gaapte ik tegen het Londensche morgengrauw, dat achter de versleten sitsen gordijnen doemde als een voorbode van een kleurloos-drukken dag.

En het werd een drukke dag, gevuld met een eindeloze reeks formaliteiten, paspoort- en visa-beslommeringen. Air priority-bewijs, movement order en gezondheidsattesten verhuisden ontelbare malen van portefeuille naar ambtenaar en van ambtenaar naar portefeuille. Ik zag maar af van iedere poging al die rompslomp te doorgronden en liet me als willoos wrakhout drijven op den stroom der onvermijdelijkheid.

Toen ik mij 's avonds weer vond in de ruime receptiezaal van de British Overseas Airways Corporation aan Buckingham Palace Road, waar mijn bagage en eigen lijfelijk persoon nauwgezet gewogen werden, kon ik met genoeg constateeren, dat ik van de heele soesah niets begrepen noch onthouden had, vooralsnog bij mijn zinnen was en bijgevolg de operatie redelijk had doorstaan.

In den expresstrein, die ons van B.O. A.C. Terminal naar Bournemouth bracht, genoot ik het matigste diner, dat ik sedert mijn verblijf in Londen verorberd had. Geen vergelijking met de exquisite gerechten van het drukke, gezellige Tsjechische restaurant in Bakerstreet, even voorbij het adres, waar Sir Arthur Conan

Doyle zijn Sherlock Holmes en Dr. Watson liet resideeren maar waar in werkelijkheid thans een zeer prozaische fotozaak is gevestigd. Maar de whiskey viel te waardeeren.....

Het was een bont gezelschap, dat in Bournemouth in de lichtelijk bouwvallige autobus steeg: Ghurka-officiëren, Wrens, vertegenwoordigers van groote handelsondernemingen als de British American Tobacco Company, British Tea and Rubber Plantations en een R.A.F.-generaal van den ouden stempel.

De Wrens waren woelig, de zakenlieden zwijgzaam, de R.A.F.-generaal attent, terwijl hij statig en onverstoort aan zijn pijp trok. De laatste bleek goed op de hoogte van de verhoudingen in het Verre Oosten, maar zijn visie op de zaken stamde zoo ongeveer uit den tijd van de Primrose League.

Het liep tegen middernacht, toen we aankwamen bij Hotel Sandacres in Poote, een plaatsje aan de Engelsche Zuid West kust, dat uitziet op een schilderachtige groene baai, waarlangs het wemelt van rustieke cottages. Op dit late uur viel van het schitterende uitzicht over de baai weinig te genieten en het overbevolkte hotelgebouw, dat kennelijk was aangepast aan oorlogsomstandigheden, leek wel een mierenhoop. Het rommelde en stommelde er den ganschen nacht van nieuwkomers, die hun weg zochten door het web van gangen en portaaltjes.

De Javasche Bank te Batavia wordt overgenomen door de geallieerde strijdkrachten. Een majoor van de „Seaforth Highlanders” ondervraagt „Indonesische Nationalisten”, die zich daar genesteld hadden.

„Eight o'clock, Sir” — en mechanisch stapte ik uit het smalle hotelbed om mij even mechanisch te wasschen en te versterken met het laatste Engelsche ontbijt.

Een comfortabele bus reed ons langs typische Engelsche landhuisjes, groene hulststruiken en grijze zeedennen, verstrooid in een heuvelachtig landschap, naar Hurn, de startplaats.

Om half elf stegen zestien passagiers met bestemming voor het Oosten maar gekleed als Poolreizigers in gewatteerde bruin-zijden vliegerkleeding en met weelderige moccasins aan de voeten tegen de koude, in een tweemotorige Dakota. Tien minuten later verdween het laatste streepje van de Engelsche kust in de wazige verte.

Als een grauwe loodmassa lag daar beneden de zee. Het Kanaal was rustig. Slechts hier en daar smalle witte lijntjes, 't verre beeld van schuimende golfkoppen. „We zouden beter een standbeeld kunnen oprichten voor dat smalle strookje water dan voor vele veldheeren en admiraals”, merkte de R.A.F.-generaal op, die er in zijn antarctische kleedij geweldiger uitzag dan ooit. „Poor Empire, als het Kanaal er niet geweest was, hadden we een invasie te verduren gehad..... poor Empire”.

Even later verhulde een waas van nevel het kostbare water. Slierten mist sloegen om de vleugels van de machine, die heftig sidderde onder de schokkende remous. De piloot liet zijn toestel klimmen tot 3500 meter. Mist en wolken lagen nu onder ons als een wijd wollig waad, waarin de zon vergeefs haar stralen zond. Verder, aan den horizon, rezen uit de witte vlakke grillige bergcontouren, van zilvergloed overtogen. Nevelranden van het zuiverste purper en topaas glinsterden in het hooge hemellicht en het uitspansel overwelfde sereenblauw dit kleurspel. De oude Dakota scheen te zweven in een ijle leegte, los van de aarde,

Met het nummer van heden maken wij een begin met de publicatie van een serie interessante reisbrieven van onzen Hoofdredacteur, die in December j.l. van Den Haag via Londen per vliegtuig naar Batavia vertrok.

ver van alles, in een stil onmetelijk Nirwana. De sneeuw witte wolkenvacht beneden en de bizarre torens van zuiver zuiver aan den gezichtseinder behoorden tot een andere wereld, een ander heelal.

Maar even later joegen weer de grauwe nevelvelden van die in de verte zoo schitterende zilverbergen om de flanken van de machine en hulden ons in somberen schemer.

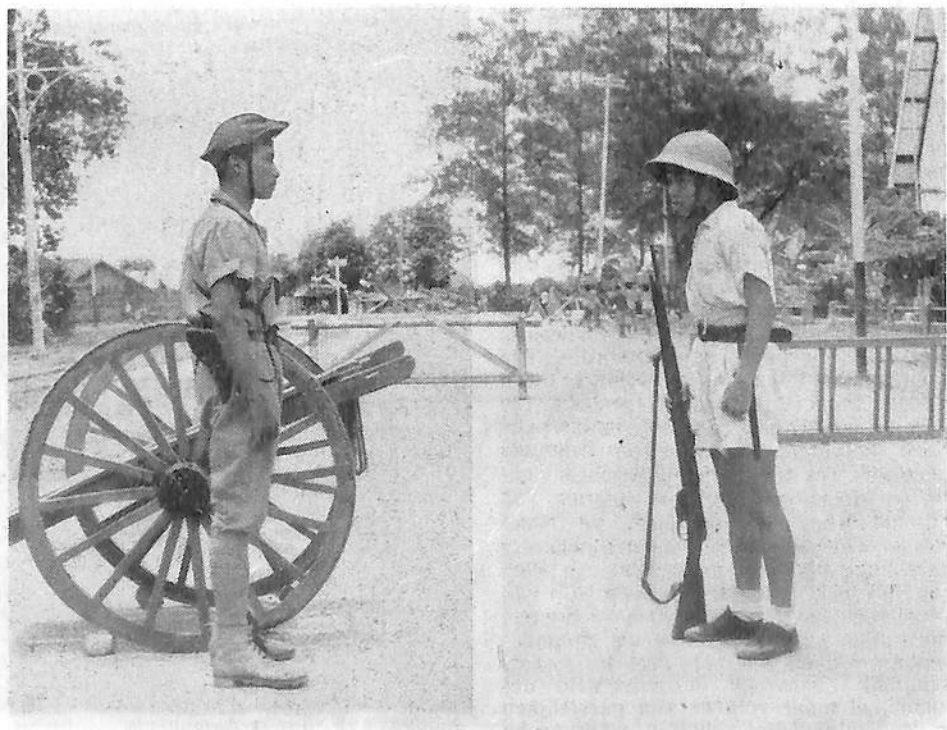
Zoo duurde het uren. Het was al middag voor het wolkendek brak en van tijd tot tijd weer een brokje van de aarde verscheen, die we bijna vergeten waren. De atmosfeer bleef nevelig. Felkens doken we weer in grijze mistspelonken. Maar om kwart over één schitterde eensklaps het Zuid Fransche landschap ons tegen. We vlogen nu in heldere lucht, doortinteld van stralenden zonneschijn. Breed en grijs trok de machtige Rhone als een voor door de landouwen.

„Nog een half uur”, gromde mijn buurman, die uit een soort winterslaap wakker werd. En hij bleek het bij het rechte eind te hebben.

Het vliegveld Marigne, even ten oosten van Marseille, leek wel een rommelig warenhuis. Vliegtuigen van de meest uiteenlopende types stonden er in rijen geschaard: Thunderbolts, Mosquitos, Beaufighters, Lancasters en Catalinas. Even verder rezen overblijfselen van tot puin gebombardeerde opstallen en eenige haastig opgeslagen barakken van de R.A.F. Een groepje Duitsche krijgsgevangenen in sjotele kleedij verrichtte er herstelwerkzaamheden.

In een nood-cantine serveerden Provençaalsche schoonen een „thé complet”.

Geen drie kwartier na de landing loeiden weer de motoren van de Dakota en gespten de passagiers hun veiligheids gordels vast. Binnen enkele minuten hingen we nu boven de diepblauwe Middellandsche Zee. De middag stond in volledige tegenstelling tot den morgen met zijn wolken en mist. Uren lang omhulde ons het blauw van de lucht boven den staalblauwen spiegel der zee.

Inheemsche troepen op wacht bij de dokken te Soerabaia.

De laatste zonneschichten, die enkele cirruswolven in de verte met rossen schijn overgoten, waren al verschoten, toen te 5 uur G.M.T. Cagliari op Zuid Sardinië opdook: enkele tinkelende lichtjes in den peilloos zwarten afgrond daar beneden.

„Poor Malta”, begon de R.A.F.-generaal onverdrotten, nadat wij in het aarde-duister tusschen een rij van flakkerende olielichtjes op het vliegveld van de fameuze zeevesting waren geland. Maar ik ontvluchtte hem naar de mess, waar een doorschijnend soepje werd opgediend met enkele verdwaalde macaronistrengels, gevolgd door een smakelijken schotel, bereid van onbekende ingrediënten.

„Poor Malta”, hervatte hij aan de bar, waar ik mij verdiepte in een nightcap.

Maar mijn ooren tuitten van motorgedreun en Primrose League. „Excuse me” en weg was ik in het duister, op zoek naar een hoepelvormige plaatjeren barak, genummerd zeventien en getiteld „Churchill”.

De goede accomodatie, die Malta vroeger zijn garnizoen bood, ligt nog steeds in puin na de hevige bombardementen van de Duitsche en Italiaansche luchtmacht in de eerste fase der gigantenworsteling om de Oude Zee. Maar de harde legerstede in de primitieve barak met zijn beroemden naam schonk mij na dezen langen dag genadige rust.

„Eight o'clock, Sir”. Een onderofficier van de R.A.F. trok aan mijn pyamamouw en ik blikte in een stralenden dag van Zuidelijke zon en barnend blauw.

Malta lag beneden ons als een khaki schijf verloren in een eindeloze ruimte van azuur: het diepe blauw van de straat van Sardinië en het lichtere azuur van den alomspannenden hemel.

Het zou een lange trip worden, monotoon en lang. Zes uren vliegen, waarvan vijf boven de Middellandsche Zee. De eerste landingsplaats was El Adem in Cyrenaica aan de Noord Afrikaansche kust. De R.A.F.-generaal zuchtte: „boring” — en stommelde naar den staart van het vliegtuig om zich te vertroosten in verschingen. Er was uitstekende koffie en een complete lunch in bordpapieren omslag met een zinnebeeldig vermaan aan den modernen luchtreiziger, dankbaar te zijn, óók voor het bescheiden comfort van de goede Dakota, die toch eigenlijk maar voor troepentransport bestemd is. Op het omhulsel stond een afbeelding van Gonsales op zijn fameuzen tocht door het ijle luchtruim: een teekening, ontleend aan een oud boek, verschenen in 1638 van de hand van Francis Godwin, bisschop van Hereford: „The man in the moon, or a discourse of a voyage thither by Domingo Gonsales, the speedy messenger.” In dit fantastische boek beschreef Godwin hoe Domingo Gonsales, een man van Spaanschen bloede en kleine gestalte, per vliegtuig van dit aardsche tranendal naar de maan reisde. Gonsales was een merkwaardig personage voor het aangezicht des Heeren. Hij hield van decorum, want op zijn verre reis droeg hij constant een hoogen hoed. Van honger of dorst had hij gedurende den ganschen tocht geen last, waarschijnlijk „vanwege de zuiverheid der lucht”, al maar volgens zijn geestelijken vader Godwin. Het vliegtuig, waarvan hij zich bediende, was vreemdsoortiger dan

het toestel, dat Daedalus zich bouwde om van Kreta naar Sicilië te ontsnappen. Aan een geraamte van latten was een koppel ganzen met koorden geketend en de koene Spanjaard zelf was schrijlings gezeten op een dwarsbalk. Gonsales had zijn beestjes blijkbaar goed afgericht, want hij bereikte, naar Godwin laat weten, maar eventjes een snelheid van 150 mijl per uur!

Maar de zuiverheid der lucht in hooge regionen moet er de laatste eeuwen bepaald op achteruit zijn gegaan, te oordeelen naar de eelust van den R.A.F.-generaal, die zoowaar in mijn korten mijmertijd zijn heele pakket al had verorberd.

Tegen een uur of één rees voor ons uit aan stuurboordzijde de roestkleurige Noord Afrikaansche kust. Verder, in iets lichter tint, de woestijn. De wijde, wreedde woestijn, waarin de mannen van Wavel, Auchinleck en Montgomery de scharen van Rommel bevochten tot de eindzege. Daar strekte zich ook de lange kustweg uit, een dun streepje slechts, gezien van 2500 meter hoogte. Maar op en om dien weg leverden de geallieerden en de asmogendheden de hevigste slagen. De weg, die leidt naar Tobroek en Mersah Matruh, naar Alexandrië en Cairo, waar Rommel zich al een hotel had uitgekozen.....

En daar, als verschroeiide vliegen op een heete plaat, tragisch verlaten in de onmetelijke stille zandzee, de wrakken van tanks, de verscheurde vleugels van een neergeschoten vliegtuig. Even zoovele herinneringen aan een waanzinnigen strijd in een woestijn van zond, een hel van hitte.

Zelfs de R.A.F.-generaal was onder den indruk. „God verhoede een nieuwen oorlog”, was zijn commentaar. „Mogen de menschen menschelijker worden”, meende ik. „Misschien zal God hen dan beloonen.”

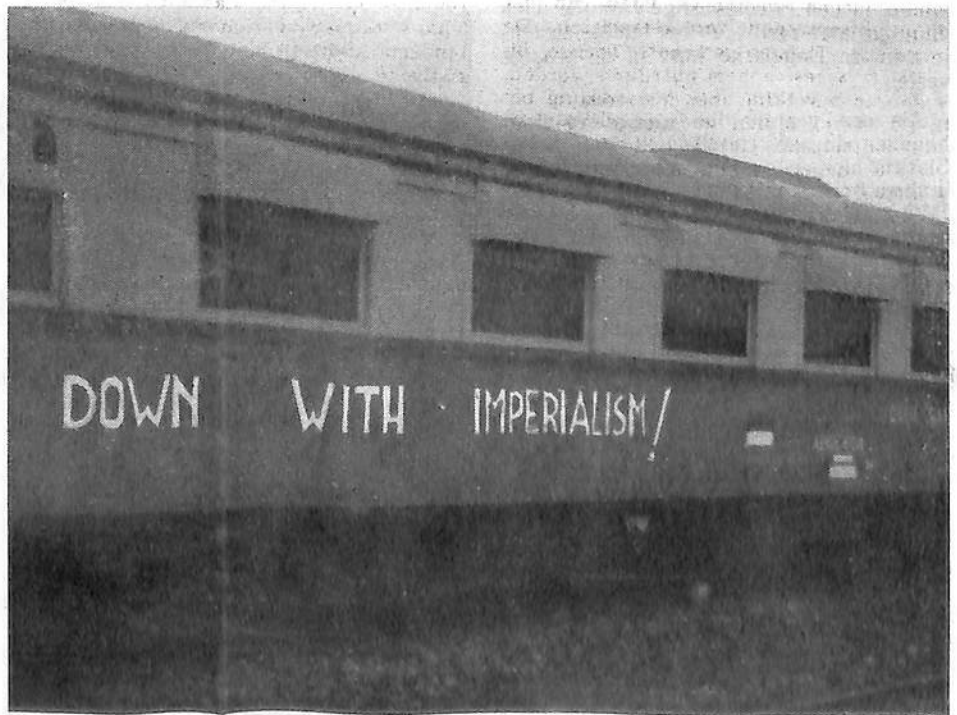
El Adem lijkt uit de lucht een aangeharkt veldje midden in de woestijn. Er liggen naast dat akkertje wat benzinetanks en opslagplaatsen. Eenige schamele optrekjes en tenten bieden een sober onderdak aan enkele tientallen militairen, die op dit verloren plekje van de wereld hun harden plicht doen. Geen boom, die schaduw biedt. Geen greintje vertier, geen vertroosting hoegenaamd in deze zee van stof en steenslag. Arme boys.....

De passagiers voelden zich opgelucht, toen ze de cantine, die maar weinig lafenis bood, weer konden verlaten en in het toestel stappen. De vliegerkleedij tegen de koude op groote hoogte had nu afgedaan, maar zoo nu en dan kon men, zoo boven de 2000 meter, toch nog best de deken velen, die gemeenlijk voor kussen dienst deed.

Kort na den start schoof Tobroek zich onder ons, de plaats, die in dezen tweeden wereldoorlog bijna zoo beroemd werd als Stalingrad. Ook hier weer het beeld van verlaten slagveld: brokstukken van stukgeschoten oorlogstuig, kanonnen, tanks, vrachtauto's, stil en zinloos in zengend zand.

Even later Mersah Matruh. Namen en feiten uit de schrikkelijkste nachtmerrie, die de menschheid ooit gekend heeft.

(Wordt vervolgd.)

Deze opschriften werden door de Nationalisten op de spoorwegrijtuigen aangebracht.

Sjahrir en het „Volksfront“

Aan het jongste wekelijksch overzicht van den toestand in de Overzeesche Gebiedsdeelen, dat uitgaat van het Bureau van den Perschef van het Ministerie van Overzeesche Gebiedsdeelen, ontleenen wij het volgende:

„Toen men Sjahrir bij de eerste berichten omtrent de vorming van een „Volksfront“ naar zijn meening vroeg, gaf hij te kennen, dat hij er niet teveel waarde aan hechtte. Intusschen is gemeld, dat de nieuwe groepering niet minder dan 141 organisaties omvat (sociale, economische en militaire). Daartoe behoort ook de Mohammedaansche organisatie „Masjarakat Oemat Islam“, bij verkorting „Masjoemi“ genaamd, welke macht en invloed niet onderschat mag worden.

Deze „Masjoemi“ werd in het begin van 1944 onder Japansche auspiciën gesticht als een concentratie van alle Islamietische groepen op Java, waarvan de voornaamste waren de vereenigingen „Moehamadiyah“ en „Nachdatoeloelama“, welke reeds vóór de Japansche bezetting bestonden.

De concentratie van deze Islamietische groepen maakte deel uit van het politieke program der Japansche bezettingsautoriteiten en kwam tot stand, nadat de openlijke belijdenis van Christelijke godsdiensten verboden was. Dat de terroristen de lijnen van het Japansche politiek program, na de verdwijning van het Japansche gezag, op hun wijze, voortgezet hebben, is uit de desbetreffende berichten bekend genoeg. Men zal zich nog maar al te goed herinneren, hoe in November 1945 de Inheemsche Christengemeente Depok het object werd van aanvallen, plundering en moord door terroristische benden. De Christengemeente Kampong Sawah, onder Mr. Cornelis, had eveneens ernstig te lijden van het vijandige optreden van terroristen. De zeer oude Christengemeente Toegoe, bij T. Priok, moest geheel ontruimd worden, omdat de bevolking met uitmoording bedreigd werd, indien zij niet den Islam wilde omhelzen.

Dat Sjahrir geenszins welwillend stond tegenover het „Volksfront“ blijkt uit een andere mededeeling van hem, namelijk naar aanleiding van de medewerking, die de leiders van de T.K.R., Soedirman en „admiraal“ Atmadhi, bij de totstandkoming van het zgn. „minimum program“ van het „Volksfront“ verleend hebben. Men zal zich herinneren, dat Sjahrir dienaangaande verklaarde, dat de republikeinsche regeering niet zou aarzelen een onderzoek in te stellen en de noodige maatregelen te treffen, indien zou blijken, dat aan de loyaliteit van Soedirman en Atmadhi tegenover de republiek moest worden getwijfeld.

Hetzelfde zou gelden voor andere republikeinsche functionarissen, die zich aan het „Volksfront“ verbonden hadden. Inmiddels is de vorming van deze groep een feit geworden en na de eerste, min of meer oriënteerende, besprekingen te Poerwokerto, is een conferentie gehouden te Solo, waaromtrent de nationalistische pers berichten gebracht heeft. Volgens „Ra'Jad“ heeft Tan Malaka, in

wien de eigenlijke stichter van het „Volksfront“ gezien moet worden, het te Solo onder meer gehad over de onteigening van fabrieken en ondernemingen, die dan aan het volk moeten worden gegeven. Ook moest men komen tot industrialisatie, „tot de oprichting van een zware industrie ter vervaardiging van machines en oorlogstuig“.

Tan Malaka zeide verder „grondstoffen, waterkracht en arbeiders bezitten wij. Adviseurs kunnen wij betrekken uit volkeren, die geen koloniën hebben, zooals Duitschland, Amerika, Zweden, Zwitserland e.d.“

En tenslotte verklaarde hij: „de voorstellen van Van Mook moeten wij afwijzen. Wij moeten een politiek van „bamboe roentjing“ (gepunte bamboe) voeren tegenover de Hollandsche politiek, welke gekarakteriseerd kan worden als de tijger die den karbouw wil bespringen.“

Het Kamp der Academici

te Buitenzorg

Het Beatrix-kamp te Buitenzorg is een bijzonder kamp, waar de Japanners gedurende den oorlog een honderdtal intellectueelen van de wetenschappelijke instituten met hun families interneerden. De geïnterneerden hadden het er ruimer dan wie ook elders en werden ook in dienst door de geleerden uit Tokio vrij goed behandeld. De Japanner scheen op het behoud van genoemde instituten wel prijs te stellen. Niettemin werd de beroemde plantentuin gesloten en als des Keizers persoonlijk eigendom beschouwd! Elk jaar moest hij een cadeau ontvangen, bestaande uit planten van den Plantentuin, die hem in de Indische sfeer moesten verplaatsen. De inwoners van het kamp genóten in den bezettingstijd grooter vrijheid dan nu het geval is. Thans kunnen ze zich n.l. niet eens buiten het kamp wagen wegens de terroristische activiteit.

Een der intellectueelen uit dit kamp deelde mede, dat hij met zijn vrouw en twee kinderen van de Japanners steeds het fixum van f 200.— per maand had gekregen om van te leven. In den aanvang ging dit vrij goed, daar men er slechts eten voor behoefde te koopen. Den laatsten tijd, sedert een ei f 1.50 en een pisang 70 cent kost, was het echter niet mogelijk meer van dat bedrag te leven. Daarom moest het eene kleedingstuk na het andere, het eene meubelstuk na het andere, verkocht worden. Een ontbijtlaken, vóór den oorlog in Holland voor f 2.95 gekocht, bracht f 250.—, een sarong f 300.— op. Dat ging zoo door tot de Rapwi kwam. Nu krijgt bedoelde geleerde f 380.— en vrij eten, waar echter nog veel bijgekocht moet worden. Nu de bewoners onder de huidige omstandigheden niet eens het kamp uit kunnen, is er van voortzetting van het werk op de laboratoria natuurlijk heelemaal geen sprake meer. Dat gebeurt thans door de Indonesiërs. Zoo is een slecht analyst directeur geworden van het Laboratorium voor Scheikundig Onderzoek en laat er nu..... springstoffen voor de republiek maken.

Majoor Dr. C. SCHOUTEN.

Japansche wreedheden

Aan een brief, geschreven door een officier van gezondheid van het Kon. Ned. Ind. Leger ontleenen wij het volgende, dat zich afspeelt in het kamp Soekaboemi dadelijk na onze capitulatie. „In dien tijd was ik ook getuige van de terechtstelling van twee Indo-Europeesche miliciens uit ons kamp, die gedurende 5 dagen uit het kamp afwezig waren geweest (ontvlucht), vóórdat ze door de Japanners gepakt werden (zich zelf aangaven wegens dreiging met represaille tegen hun familie, als ze niet zouden worden gevonden).

Alle 150 officieren in het Soekaboemikamp moesten deze terechtstelling bijwonen. Een van de jongens werd onthoofd (de beul was een meester in het vak; hij deed het met een Samurai-zwaard) op een matje, geknield met de handen op den rug gebonden en geblinddoekt. De ander werd staande, geblinddoekt tusschen (aan) twee ongeveer 50 cM. van elkander staande palen (van ongeveer 2 M. lengte), gebonden en met bajonetsteken in de borst afgemaakt.

Voor dit beulswerk waren 3 Japansche soldaten aangewezen, die om beurten vooruit traden en op geschikten afstand van het slachtoffer ieder driemaal een uitval met de bajonet op het geweer maakten, zoodat het slachtoffer totaal 9 steken in de borst kreeg.

Om der wille van de aesthetiek was deze man niet alleen geblinddoekt, maar had men hem ook een lap om den mond gebonden. Daarna kreeg de man, slap hangend in de touwen, nog driemaal een salvo van deze 3 Jappen door borst en hoofd.

In processie werden de lijken, in zwarte doodkisten, bedekt met door de Jappen aangeboden bloemen, voorafgegaan door een muziekkorps, naar het kerkhof gebracht, waar zij werden begraven.“

Sir Archibald Clark Kerr,

de Britsche ambassadeur te Batavia.

Echo's uit de *Perswereld*

De voorstellen van de Nederlandsche regering, die door Dr. Van Mook aan Sjahrir zijn overhandigd, zijn het duidelijkste bewijs, dat alle verwijten van „imperialisme”, „reactie” en „koloniale sfeer” ongegrond waren. Ook de buitenlandse pers heeft dit ingezien en over het algemeen worden de voorstellen beschouwd als de uiting van een „liberalen geest” en een goede basis voor nadere besprekingen. Verschillende bladen maken echter nog eenig voorbehoud in hun commentaren.

Zoo schreef de *New York Sun* op 11 Februari onder meer, dat het verloop van de besprekingen te Batavia zal moeten uitwijzen of de nationalistische leiders, indien zij accoord gaan met de Nederlandsche voorstellen, de extremisten, die verantwoordelijk zijn voor de acties op Java, onder controle zullen krijgen.

„Niettemin zal het voorstel, door Dr. Van Mook namens de Nederlandsche regering naar voren gebracht, in breede lagen der bevolking instemming ontmoeten. Men verlangt overal naar het beëindigen der gevechtsacties en wel op voorwaarden, welke — niet alleen met woorden — voldoen aan het beginsel van zelfbeschikkingsrecht voor minderheden.”

De *Baltimore Sun* wijst op het verschil in grootte van gebied tusschen Nederland en Indonesië en schrijft: „In het Koninkrijk der Nederlanden lijkt het er veel op, dat de staart met den hond kan gaan kwispelen en de Indonesiërs zijn zich hier wel van bewust”.

Het blad merkt voorts op, dat het lang vóór de verklaring van de Koningin op 6 December 1942 aan iedereen al duide-

lijk was, dat het oude koloniale systeem in Azië en den Stillen Oceaan niet gehandhaafd kon worden. In dit verband wordt gewezen op de Philippijnen, ten opzichte waarvan dit feit reeds lang erkend was, zoodat tijdig de noodige stappen gedaan zijn om de vrijheid van deze eilanden te bewerkstelligen. Dit voorbeeld houden alle koloniale volkeren in Azië en den Grooten Oceaan voor oogen. Het blad wijst er echter op, dat het meer vooruitstrevende karakter van de Amerikaanse politiek niet aan grotere deugzaamheid moet worden toegeschreven. Het is echter een feit, dat de Amerikaanse politiek ten aanzien van de Philippijnen tot eidelijke onafhankelijkheid leidt en dat zij hiermee voor de anderen den weg aangeeft, — zoo besluit de „*Baltimore Sun*”.

Het commentaar, dat de *Times* den volgende dag gaf, komt in deze zinnen duidelijk tot uiting:

„Het voorstel van de Nederlandsche regering betreffende een „Indonesisch gemeenebest” bevat op zijn minst elementen voor een compromis, dat voor beide partijen aanvaardbaar is. Als dat vergelijk bereikt kan worden, zou dat spoedige terugtrekking der Britsche troepen uit Java mogelijk maken en nergens zou zulk een ontwikkeling met meer vreugde begroet worden dan in Engeland.”

De speciale correspondent van de *Daily Telegraph* seinde op 11 Februari den geheelen tekst van de regeringsverklaring naar Londen.

„Men moet ook niet vergeten, dat de besprekingen niet alleen met Sjahrir of

andere „regeeringspersonen” zullen worden gevoerd. Erkende vertegenwoordigers van elke groote groep zullen volledig in de gelegenheid worden gesteld hun meening naar voren te brengen. Een overeenkomst tusschen de nationalist en de Nederlanders wordt echter door een afschuwelijk gevaar bedreigd. De groep van Sjahrir heeft elken invloed op de extremisten, die zich aaneengesloten hebben in een „volkspartij”, geleid door den internationalen communistischen agitator Tan Malaka, verloren. Het ernstigste resultaat van Malaka's invloed is, dat hij de bevelhebbers van het pas opgerichte republikeinsche Indonesische leger, waarvan het hoofdkwartier te Djogjakarta gevestigd is, tot aansluiting bij zijn partij bewogen heeft.”

Indië aan het woord.

Interessant is ook wat het West-Indische blad *Amigoe di Curaçao* over deze kwesties schrijft:

„Indien Indonesië het voorstel niet aanvaardt, zal het onder voogdij van de Uno komen, doch wanneer de Indonesiërs dit wel doen, dan zullen zij het lidmaatschap van dit lichaam verkrijgen. Een onbaatzuchtiger voorstel is niet mogelijk. De regeringsverklaring raakt indirect onze West-Indische gebieden. Het hervormingsplan houdt de belofte van een zekere mate van autonomie in, maar hoe ver deze zich zal uitstrekken, hangt van Curaçao en Suriname af. Wij hebben den indruk, dat Suriname en Curaçao in de regeringsverklaring eenigszins toevallig vermeld staan, alsof deze gebieden, aanvankelijk vergeten, na herlezing zijn toegevoegd. Wij hopen, dat de beslissing in deze kwestie niet van de resultaten der besprekingen te Batavia zal behoeven af te hangen.”

Omtrent het zenden van een commissie der Uno naar Indonesië schrijft het blad o.a.: „Wij vreezen het daglicht niet. Wij houden geen journalisten buiten het land. Wij oefenen geen censuur uit op de verslagen, welke de journalisten naar het buitenland sturen, dat alles is hier niet belangrijk. Wij zouden echter benieuwd zijn te weten, wat Manouïlsky zou denken over een commissie naar Rusland om een onderzoek in te stellen naar de zogenaamde vrije verkiezingen en de kansen van niet-communistische kandidaten.”

Het blad *Curom* levert commentaar op het punt van de „speciale bevoegdheden” van den vertegenwoordiger der Kroon en constateert, evenals zoo vele andere buitenlandse bladen, dat naar aanleiding hiervan wel moeilijkheden zullen rijzen. Het blad ziet voor Indonesië twee mogelijkheden: het redelijk overleg, dat naar zelfbestuur zal leiden of het avontuur, dat, de hemel weet waarheen leidt, doch zeer zeker nadeel zal brengen aan een groot volk. Daar de voorstellen zijn gebaseerd op de rede van de Koningin, zijn zij niet geboren uit de huidige moeilijkheden. Zij zouden de basis gevormd hebben voor de besprekingen na de Japansche capitulatie. De Nederlanders hadden daartoe aanvankelijk geen gelegenheid, maar de openbare meening in de wereld maakt het den Indonesiërs nu onmogelijk bezwaren tegen besprekingen naar

De bereiding van den hoofdschotel der „rijsttafel” (sate). Deze foto is genomen ter gelegenheid van de officieele commando-overgave van het Hollandia vliegveld door capt. W. F. Boot, N.E.I. Air Force aan lt. J. Bartlema van de N.I.C.A.

voren te brengen onder het voorwendsel, dat allereerst de republiek erkend moet

Het Dagblad te Batavia schrijft, dat de voorstellen den verjongden geest in het nieuwe Nederland aantoonen. Daardoor was het in staat, ondanks verkeerd begrip, de wenschen van andere volkeren beter aan te voelen. De keuze van de meerderheid van het Nederlandsche volk is nu neergelegd in deze verklaring, die door het parlement is goedgekeurd. Het beteekent de erkenning van het recht van Indonesië haar eigen lot en toekomst te bepalen. Haar intrede in de gemeenschap der internationale volkeren en tenslotte het recht om vrijelijk en onafhankelijk te beslissen of in de toekomst de goede en kwade dingen gedeeld zullen worden. Het antwoord op de voorstellen zal er zeker een zijn, waarin om opheldering van wezenlijk belangrijke punten gevraagd wordt, maar door het geven van antwoord op het voorstel, zal de rede haar voornaamste keuze gedaan hebben. Als het voorstel en de rede elkaar vinden, kunnen we weer in de toekomst gelooven, zoo besluit het blad.

De Nederlandsche pers.

Op 11 Februari, den dag volgende op dien der bekendmaking, gaven vrijwel alle Nederlandsche couranten uitvoerig commentaar. Wij citeeren de volgende kenmerkende passages:

Uit: de *Nationale Rotterdamse Courant*:

„Wij meenen dat de Regeering erin geslaagd is aan Dr. Van Mook een document mee te geven, dat van haar ontwijfelbare bedoeling getuigt om een bevredigende oplossing voor het naar zelfverwezenlijking strevende nationalisme te bevorderen, die, met garantie voor onze eigen nationale belangen, ook internationaal kan worden aanvaard. Zien wij terug op de parlementaire debatten en gaan wij de gansche scala van politieke meeningen na, dan gelooven wij dat principieele tegenstand ten aanzien van het fundament nauwelijks te verwachten is. Wellicht zal die kunnen rijzen tegen vorm of tempo, bezwaarlijk echter tegen de strekking.”

Uit: *De Waarheid* (12-2):

„De regeeringsmededeeling inzake Indonesië verdient zeer zeker nauwkeurig bestudeerd te worden. De verklaring, die het recht van de bevolking van Indonesië erkent „in vrijheid over haar toekomstig lot” te kunnen beslissen, zal daarbij in het middelpunt der belangstelling staan. Eveneens zal men de toezegging, dat de deelgenooten, d.w.z. Nederland en Indonesië aan het einde van een bepaalden tijdsduur zelfstandig omtrent de voortzetting hunner betrekkingen moeten beslissen, een groote betekenis moeten toekennen.

Hiermede is dan principieel het recht van onafhankelijkheid en het zelfbeschikkingsrecht voor Indonesië erkend, een recht, waarvoor de volkeren van Indonesië onder groote opofferingen zoo vele jaren hebben gestreden.

De regeeringsverklaring zegt niet hoe het Indonesische volk tot deze zelfstandigheid zal geraken. Maar één ding dient voorop te staan: Indonesië zal over een zelfstandig parlement en een zelfstandige regeering moeten beschikken.

Dit is evenwel nog niet voldoende. De politieke zelfstandigheid zou in een leugen veranderen, wanneer zij niet aange-

vuld wordt door economische zelfstandigheid. Indonesië zal derhalve ook zelfstandig over zijn nationale rijkdommen moeten beschikken. De macht en de invloed van de olie en de suiker, die in het verleden de sterkste rem zijn geweest voor de ontwikkeling naar welvaart en veiligheid van bestaan, zal moeten verdwijnen.”

Uit: *Trouw*:

„Het punt echter, waar het om draait, is dit. Stelt de Regeering zich in deze publicatie volkomen op de basis van het eene onaantastbare Koninkrijk der Nederlanden of doet zij dat niet?”

Doet zij het eerste op een wijze, die voor geen tweërlei uitlegging vatbaar is, dan is, ook naar onze meening, de grootst denkbare liberaliteit ten aanzien van de nationalistische gevoelens ten volle op haar plaats. Dan is die zelfs in hooge mate gewenscht.

Maar zoo is het niet!

De Regeering stelt zich niet op het standpunt van de onaantastbaarheid van het Koninkrijk. O zeker, zij begint met het Koninkrijk te handhaven. Maar dat begin, dat gehandhaafde Koninkrijk is een tusschentoestand. Aan dien tusschentoestand komt een eind. Wanneer? Dat is een tweede, voorloopig nog niet duidelijk punt. Daar kunnen zelfs conflicten over ontstaan.

Maar aan het einde van dien tusschentoestand moet het Gemeenebest Indonesië beslissen. Alleen beslissen. Of het in het Koninkrijk wil blijven of niet.

Dit achten wij onaanvaardbaar. Het Koninkrijk der Nederlanden mag niet disputabel gesteld worden.

In de redevoering van de Koningin van December 1942 werd het Koninkrijk niet disputabel gesteld. Daar was het Koninkrijk zoowel begin als eind der ontwikkeling. Daar werd de politiek gericht op het vrijwillig samengaan van Nederland en Indië in het *Koninkrijk* zonder een alternatief te stellen.

Thans is het Koninkrijk het begin der ontwikkeling en men *hoopt* dat het ook het eind der ontwikkeling zal zijn. Maar nu wordt het alternatief *wel* gesteld. Men zal ook kunnen uitreden.

In wezen is dit het sanctionneeren der revolutie. Men brengt nu het dynamiet zelf onder de grondslagen van het Koninkrijk aan. Of het ontploffen zal, wordt aan de historische ontwikkeling overgelaten.”

Uit: *Algemeen Handelsblad*:

„De voorstellen zijn van verre strekking. Hun uiterste consequentie kan zijn de *ontbinding* der rijkseenheid op termijn. Maar de consequentie kan ook zijn een *bestending* van die rijkseenheid in nieuwe vormen, die voor Indië in een ontwakend Azië op den duur gemakkelijker zullen kunnen leiden tot de aanvaarding van rijkdeelgenootschap in vrijwilligheid, gegrond op waardeering en welbegrepen eigen belang. Niemand kan op dit oogenblik met zekerheid zeggen welke van die twee mogelijke consequenties ten slotte getrokken zal worden. Minister Logemann, die in de Kamer verklaarde, dat de eenheid van het Koninkrijk voor hem voorop staat, opent hier de formeele mogelijkheid van ontbinding. Is dit afgedwongen door revolutionaire en buitenlandse pressie? Is hier een tempo onder druk versneld, en is die versnelling verantwoord in het belang ook van dat deel van Indië dat *niet* achter het extreme nationalisme staat. Wie den weg der regeeringsvoorstellen kiest, kan slechts hopen dat wijs staatsmansbeleid van twee kanten gedurende den overgangstijd, waarin de rijkseenheid nog in verplichte nieuwe vormen zal voortbestaan, een zoodanig onderling vertrouwen tusschen de rijksteelen zal weten te scheppen, dat aan het einde der verplichte eenheid, een vrijwillige continuëering daarvan door alle deelgenooten als een vanzelfsprekend goed zal worden verlangd.”

De passer (markt) te Paré-Paré (Celebes).

Tusschen Licht en Donker

Australië-Indonesië-Nederland.

In het uur onzer verdrukking zien wij verlangend uit naar iedere lichtstraal, die ons hoop geeft op verbetering van de onaangename situatie, waarin wij ons verplaatst voelen. Wat Australië betreft, de bladen worden daar overstelpt met protesten tegen de terreur der communistische kliek. De open brief van de officieren der *Bontekoe* heeft geweldig ingeslagen. De heeren worden overladen met blijken van sympathie en waardeering, begeleid door de meest dringende aanbiedingen van hospitaliteit voor hen en hun familieleden, gratis en voor maanden! Maar hun bedoeling reikte verder: ze wilden en de regering en geheel de publieke opinie informeerden over hun onbehagelijke positie, die nog steeds voortduurt. Hun protest vond bijval in het rapport van Colonel J. Litchfield, Australisch Directeur van Ex- en Import, waarin melding werd gemaakt van goederen ter waarde van 5 miljoen pond sterling, die reeds van September 1945 op verscheping wachten, en die noodig zijn voor den heropbouw van Indonesië. Talloze schepen hebben inmiddels de havens aangedaan en zijn met leege ruimten teruggevaren; elf schepen liggen werkloos aan de kaden, aldus het rapport. Buitenlandsche schepen moeten met verzegelde orders uitvaren, willen zij kans hebben geladen te worden. Alle, na September 1941 door de Nederlandsch-Indische Regeering geplaatste, orders, ter waarde van vele miljoenen, is men doende te cancelen. Zou dat eindelijk spreken tot den werkelijkheidszin van den Australiër? Met eerlijke sympathie voor het Indonesische land en volk heeft de actie der communisten niets te maken, evenmin als die der „saamhoorige Indonesische broeders“. Reeds vóór de huidige agitatie losbarstte, zei ons menig Nederlandsch vlieger, die gedurende den oorlog door ladingvervoer te maken hadden met de „Union“: „De agitatie der Indonesiërs in Australië berust op het nuchtere feit, dat velen van hen daar getrouwd zijn, veel geld hebben verdiend in de oorlogsjaren en dus een goed leven gewend zijn, dat ze op Java zullen missen.“ Het was gunstig voor hen, dat zij en de *Union* elkaar in de kaart konden spelen! Onlangs is door „het Indonesische Volk“ een opgeschroefd beroep gedaan op het Australische volk, waarmee het „eeuwigdurende vrede“ wenschte. Duizend van deze pamfletten zijn in een leegstaand huis te Batavia achterhaald.

Inmiddels krijgt Australië de kans zich beter over Indië te oriënteren. Ronald Monson, die langen tijd op Java gewerkt heeft voor de *Daily Telegraph*, en nu naar zijn homeland is teruggekeerd, schrijft daar uitstekende artikelen over den toestand op Java.

In zijn eerste publicaties gewaagt hij van de verraderlijke aanvallen der extremisten op de Britten; van de walgelijke orgiën van moord en doodslag op Europeesche mannen, vrouwen en kinderen, waarvan hij getuige was; van het door Japanners opgerichte en bewapende vrijwilligerscorps (de T.K.R.); van Soekarno's collaboratie; van de miljoenen anders willende Indonesiërs, die geen stem in het kapittel hebben; van Sharir's

positie onder dreiging enz. enz. „Voor zulk een republiek is geen plaats in de rij der beschaafde volkeren“, meent Monson, die uitvoerig spreekt over het vele goed, dat Nederland, de „voorbeeldige koloniale mogendheid“, voor Indonesië deed. Zijn gedocumenteerde verdediging moge vele Australiërs de oogen openen en een beteren kijk geven op de gespannen verhoudingen hier.

Het mysterie van Buitenzorg.

De tragedie der krankzinnigen is een der vele, die zich in de na-capitulatiemaanden afspeelden. Een Britsch officier van gezondheid, die begin Dec. j.l. het eertijds zoo bekende krankzinnigengesticht te Buitenzorg bezocht, trof daar 24 mannen en 14 vrouwen aan. Tien dagen later trof een ander Britsch officier van gezondheid er nog slechts 3 patiënten aan. „De functionarissen van het gesticht zijn niet in staat of niet bereid inlichtingen te verstrekken“, meldde het officiële bericht, waarin gesproken werd over de onrust der Rapwi-autoriteiten n.a.v. de vermissing der Europeesche en Indo-Europeesche krankzinnigen. Vrijdag 28 Dec. d.a.v. volgde een officieel Britsch bericht, dat 80 Europeesche en Chineesche verpleegden werden geëvacueerd, toen het krankzinnigengesticht zonder incidenten werd ontruimd.

Het bericht meldde verder, dat sommige patienten in een vreeselijken toestand verkeerden.

Wij spraken iemand, die aan de laatste expeditie had deelgenomen. De ontvangst was niet vriendelijk: de Britsche troepen werden met mitrailleurvuur ontvangen, maar de actie werd doorgezet. Bij nader onderzoek bleek, dat bij vroegere inspecties de ernstige patienten werden verborgen gehouden in afgelegen gebouwen van het uitgebreide complex. De behandeling was uitermate slecht geweest en verantwoordelijk zijn: Dr. Masoekimardi, „directeur“ van het gesticht, en Dr. Sa-

har, mede-beheerder, tevens hoofd der plaatselijke afdeling van het Roode Kruis te Buitenzorg. Deze Roode Kruis-vertegenwoordiger was zelfs in het Kamp geweest der Duitsche geïnterneerden om naar wapens te vragen! Zonder succes. Toen heeft hij zich tot de Jappen gewend. Of hij daar succes geboekt heeft, wist onze zegsman niet, maar... wapens hadden ze, gezien de „hartelijke ontvangst“ der Britsche bezettingstroepen. Het is te hopen, dat beide heeren, waarvan Dr. Saha, als een der meest beruchte extremistische leiders te Buitenzorg bekend staat, hun gerechte straf niet zullen ontloopen.

Hoe zal het voorts de verpleegden van Buitenzorg tijdens de Japansche bezetting vergaan zijn? Men tast nog steeds in volslagen duister over het lot van tien ons met name bekende patienten, die reeds in November 1944 met onbekende bestemming door een Japansche Roode Kruis-auto uit het gesticht zijn weggevoerd. Alle nasporingen van belanghebbende familieleden dezer ongelukkigen, waren tot heden vruchteloos.

Rust in de Grootte Oost.

Met afgunstige oogen zien de Java-woners uit naar de zooveel betere omstandigheden, die reeds in de Grootte Oost geschapen zijn voor den Opbouw. Dickson Brown reisde 5000 mijl over Celebes, Halmahera, de Molukken en Ambon, en hij was verrukt! Leonard Huizinga en Johan Fabricius, onze bekende Nederlandsche journalisten, reisden eveneens door de Grootte Oost en ook zij waren verrukt. „Je werd er gek van, zoo enthousiast je ontvangen werd en zoo iedereen je aansprak en je steeds weer wuiven moest“, zei Huizinga ons.

Terwijl de Australiërs hun militaire opdracht vervulden, begonnen de Nederlanders het herstelwerk. Agitators van Java werden zonder pardon ingerekend. Hun bedoelingen waren duidelijk genoeg;

Dr. H. J. van Mook in zijn werkkamer.

bij zuivering van een bepaald gebied vonden de Nederlandsche troepen „een compleet veldtochtsplan met data en al voor de verovering van Borneo”, vertelde de *Nieuws-gier*. De heeren veroveraars waren voorzien van lichte radio-zenders van Japansch maaksel, maar kregen geen gelegenheid die te gebruiken. Het veldtochtsplan ging niet door en Borneo werkt welgemoed aan zijn opbouw. Celebes wees Soekarno af. Op Boeton werden de Nederlanders zeer hartelijk ontvangen en was de steeds weerkerende vraag: „Wordt alles weer als vroeger?” De inheemsche bevolking van Ambon juichte en heesche de Nederlandsche vlag. Ook op Soembawa is ons gezag hersteld. Dr. van Hoogstraten, Directeur van Economische Zaken, keerde pas van een trip door de buitengewesten terug en liet zich optimistisch uit over de ontwikkeling van ex- en import in de gebieden, waar geen orde-verstoringsen hadden plaats gevonden. Men kent er niet meer de geld-chaos van Java, want het Japansche bananen-papier is vervangen door Nica-geld.....

De koninklijke brieven.

In een vorig overzicht hebben we verklaard, bijna beu te worden van de loffelijke woorden, die ons worden toegezonden over onze moed en ons uithoudingsvermogen. Met groote dankbaarheid ontvingen wij echter de persoonlijke brieven van onze geliefde Koningin, gericht aan ex-krijgsgevangenen en geïnterneerden. Vooral de kinderen waren uitermate verrukt zelf een brief te krijgen en zeer vele vrouwen hebben Hare Majesteit persoonlijk bedankt voor Hare waardeerende woorden. Met den prachtige Kerstgroet van onze mannen uit Thailand, zal dit document door velen worden bewaard en herlezen, als de moeilijkheden te zwaar dreigen te worden.

Batavia, 18 Januari 1946.

Lx.

Dr. H. J. van Mook in gesprek met diverse oorlogscorrespondenten.

Stemmen uit de Inheemsche Revolutionaire Pers

Wij zijn in de gelegenheid een beknopt overzicht te geven van hetgeen in de voornaamste bladen (van 2, 3 en 4 dezer) van de „Republiek” werd gepubliceerd. Het heeft zijn nut ook kennis te nemen van wat er „journalistiek” in het kamp der republikeinen wordt bedreven.

In „Rajat” van 2 dezer komt een artikel voor onder het hoofd:

Waarom trusteeship?

„Naar aanleiding van krantenberichten, als zou Sir Clark Kerr van meening zijn dat trusteeship het beste is voor Indië, geloofde de schrijver dat het Inlonesische volk er erg tegen zal zijn.

Een volk dat reeds 5 maanden vrij is, dat reeds een eigen regeering en in feite alle macht in handen heeft en dat slechts op de erkenning in rechten wacht, hoeft geen voorgedij meer te hebben.

Wij erkennen de buitenlandsche en vooral de Nederlandsche belangen en eigendommen, — dat zal later nog geregeld kunnen worden — maar allereerste voorwaarde is de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht der Indonesiërs.

Dus geen voorgedijraad!”

* * *

In „Rajat” van 2 dezer komt ook nog een artikel voor onder den kop:

't Pakje van Van Mook:

„Het standpunt van de Nederlandsche Regeering t.a.v. Indonesië is verkeerd en vanzelfsprekend zijn ook hun voorstellen verkeerd, schrijft het blad.

Koningin Wilhelmina baseert haar opinie op de toestanden vóór 1942, prof. Logemann is nooit in Indië geweest (wij dachten, dat prof. Logemann jarenlang hoogleraar te Batavia was. Red.) en Van Mook heeft sinds het einde van den oorlog Indonesië nooit in zijn diepste wezen gezien.

Nederland heeft Indonesië nooit gekend en verwacht dat het volk even „trouw” zal zijn als vóór 1942. Maar het volk is tot nu toe revolutionnair gebleven. Het wilde vroeger en nu 100% onafhankelijkheid.

Als het volk bij een plebisciet moet kiezen tusschen Nederland als heer erkennen en onafhankelijkheid, dan zal Van Mook als resultaat verkrijgen hoogstens 200 stemmen (inclusief Mr. Slamet, Mr. Koesoemo Oetojo, Tupamahu en de Nica-soldaten) tegen 70 miljoen Indonesische stemmen voor onafhankelijkheid.

Trusteeship over Indonesië beschouwt het volk als vernederend en verwacht daarmee een kolonisatie met wreedere middelen in zijden verpakking.

Verder ziet de schrijver in alle Nederlandsche voorstellen hun koloniale-geest, ondanks de beweringen van Van Mook en Logemann, dat de koloniale sfeer volkomen verlaten werd.”

* * *

In „Merdeka” van 4 dezer komt een artikel voor onder het hoofd:

Er is geen keuze.

„Wij strijden voor onze vrijheid die wij zelf uitgeroepen hebben in de overtuiging dat wij in deze nieuwe wereld het recht hebben ons eigen lot te bepalen. De Nederlanders willen ons weer in hun macht krijgen voor de belangen van de Nederlandsche kapitalisten. Die tijd is echter voorbij. Onze strijd heeft in de buitenwereld de vraag doen rijzen wat de Engelschen eigenlijk in hun schild voeren. Wij weten het niet en niemand weet het.

Het is duidelijk dat wanneer de Nederlanders bij de a.s. besprekingen geen kans zien een oplossing te vinden, de kwestie voor de U.N.O. gebracht zal worden op „raad” van Kerr. Dat beteekent dat Indonesië onder trusteeship zal worden gebracht, zooals Kerr verklaard heeft. Dan zou Indonesië gelijk staan aan Togo Kameroen en Tanganika, hetgeen een belediging inhoudt voor Indonesië en haar strijd.

Echter heeft Sir Clark Kerr na zijn aankomst te Batavia verklaard, dat hij slechts geantwoord heeft op een vraag of Indonesië kan worden aangenomen als lid van de U.N.O., dat deze kwestie van de Nederlanders afhangt. Dus de mogelijkheid dat Indonesië wordt aangenomen als lid is thans een kwestie geworden. Hierin ligt de mogelijkheid van erkenning, immers, wanneer Inonesië lid wordt van de U.N.O., komt het volgens art. 78 van het Charter for peace op gelijke voet te staan met de andere landen.

Door geweld te gebruiken wordt het politieke geschil tusschen Nederland en Indonesië tot een oorlog van volk tegen volk. Dat is de keuze waar Nederland thans voor geplaatst is. Het Indonesische volk heeft geen keuze. Geen „selfgovernment”, geen „dominionstatus”, ook geen „trusteeship” maar complete „independence.”

* * *

Indië's Talenweelde

(Vervolg.)

Op meer dan één der Archipel-talen heeft bovendien nog een zeer belangrijke, soms intensieve en langdurige beïnvloeding van buiten af gewerkt, waardoor vooral bij de meer westelijk gesprokene vrij talrijke van elders overgenomen woorden voorkomen. De twee talen, die wel bij uitstek tot deze uitheemsche elementen hebben bijgedragen zijn het Sanskrit en het Arabisch, het Grieks en Latijn der Indonesische talen. De beïnvloeding door het Sanskrit, de doode, oude geleerdentaal van Voor-Indië, waaruit de huidige Voor-Indische idiomaten zijn voortgekomen, gelijk het Italiaansch uit het Latijn, heeft door de Hindoes plaats gevonden, die tot in de 16e eeuw een sterken cultureelen invloed op den Archipel en vooral op Java en Bali hebben uitgeoefend. De aanraking met het Arabisch heeft eerst plaats gevonden na den intocht van den Islam in de 13e eeuw, die, behalve op Bali, successievelijk de Brahmaansche en Boeddhistische godsdienstige stelsels der Hindoes verving.

Het Javaansch en het Balisch hebben den Sanskrit-invloed sterk ondervonden, terwijl de inwerking van het Arabisch hier relatief zwakker is. Deze is belangrijker bij talen als het Maleisch, Minangkabauwisch en Atjehsch, terwijl de talen der volkeren, die door deze uitheemsche cultuurstroomden niet of minder beroerd zijn, zooals de Bataks op Sumatra, de Dajaks en Toradja's in het binnenland van resp. Borneo en Celebes benevens vele volkjes in den Grooten Oost, hun oorspronkelijk Indonesisch karakter uiter-aard zuiverder hebben bewaard.

De inwerking van het Sanskrit is, hoewel niet direct naar het aantal overgenomen woorden, over het algemeen intenser geweest dan die van het Arabisch. Waar de talrijke arabismen toch nog al

tijd als een uitheemsch element worden aangevoeld, zijn vele Sanskrit-termen geheel in de taal opgenomen, zonder dat ze nog als „vreemde woorden” worden opgevat. Woorden als „radja”, „desa”, „negeri”, „kepala” en talloze andere zijn in dit opzicht volkomen geassimileerd en door niemand meer als sanskritismen beschouwd.

Op de structuur der Archipel-talen hebben het Sanskrit en het Arabisch ondanks hun eeuwenlange, krachtige inwerking geen noemenwaarden invloed uitgeoefend, zoodat deze zuiver Indonesisch is gebleven.

Tot slot willen wij den lezer van de ruim 200 talen, die in ons Indië gesproken worden nog de 10 belangrijkste noemen, waarbij wij ook even een indruk zullen geven van het aantal zielen, dat deze talen als zijn moedertaal beschouwt.

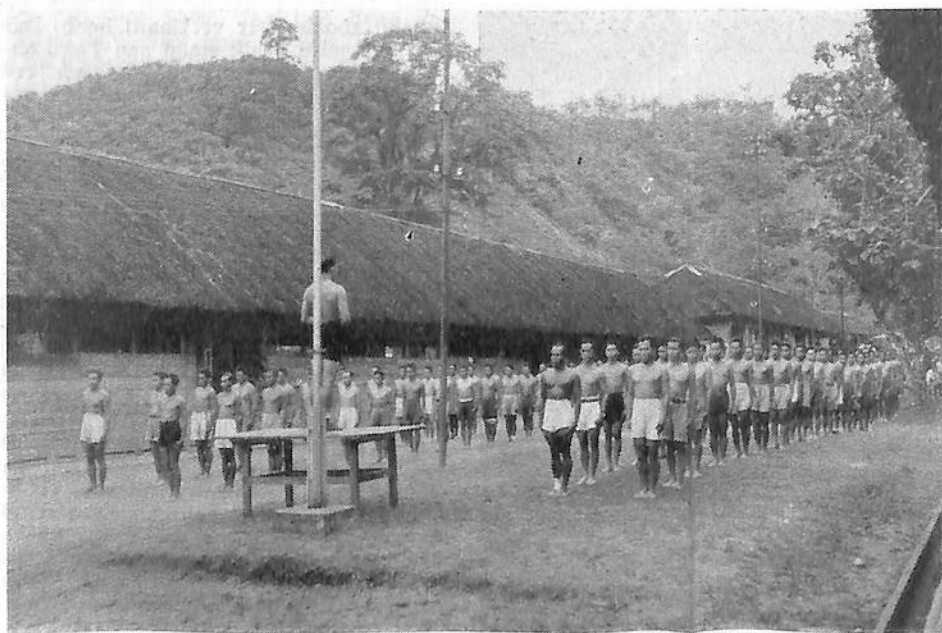
Verreweg bovenaan, zoowel door het aantal sprekers als den rijkdom van taal en literatuur staat het Javaansch, dat in verschillende dialecten in Midden- en Oost-Java gesproken wordt, terwijl ook de kuststrook in het N. der Residentie. Banten tot het Javaansche taalgebied gerekend dient te worden. De verschillende tamelijk uiteenlopende dialecten, die uiteenvallen in een groep, waar de a als a (i.h.W.) en waar deze vocaal als o uitgesproken wordt (i.h.O.), worden overkoepeld door een soort Algemeen Beschaaft, het welluidende Javaansch van Soerakarta, dat algemeen als beschaafde spreek- en schrijftaal ingang heeft gevonden. Het aantal Javaansch sprekers overschrijdt de 30.000.000 aanzienlijk, waarmede deze taal dus reeds eenigszins met de groote nationale talen van Europa op één lijn is te stellen. Een bijzonderheid van het Javaansch, een eigenschap, die het met zijn nabuurtalen, het Soendaasch en het Balisch deelt, is het

voorkomen der z.g. „taalsoorten”, die men met de overigens weinig gelukkig gekozen namen Hoog- en Laag-Javaansch pleegt aan te duiden.

De hier bedoelde eigenaardigheid betreft het verschijnsel, dat de Javaan bij het spreken tot een sociaal hooger geplaatste voor vele termen andere dan de doorgaans gebruikelijke bezigt. Zoo zullen twee bedienden onderling evenals de „njonja” zelf tot een lid van haar personeel sprekend het hebben over „banjoe” en „wong”, waar ze het over „vater” en „mensen” hebben, waarbij echter de djongos, zoo hij het woord tot de vrouw des huizes richt, hiervoor de woorden „toja” en „tjjang” zal bezigen. De termen Hoog- en Laag-Javaansch (i.h. Jav. „krama” en „ngoko”) zijn in zooverre misleidend, dat ze een onderscheiding in een soort plat- en beschaafd Javaansch zouden suggereren, een verschil, dat ten eenemaal niet bestaat, daar „ngoko” zuiver Javaansch is, waarin de „krama” sprekende echter bepaalde termen door vaste synoniemen pleegt te vervangen. Een woord als „banjoe” is volstrekt niet „platter” dan de daarbij behorende krama-vorm „toja”, daar slechts de onderlinge positie der sprekers het gebruik van den eenen of den anderen vorm zal eischen. Integendeel zullen de Laag-Javaansche woorden immers door de maatschappelijk hooger geplaatste tot de ondergeschikte worden gebruikt, terwijl deze zich van de Hoog-Javaansche vormen zal bedienen. We moeten deze kwestie, maar dan in een veel dringender vorm, ongeveer zien als het gebruik van woorden als „man”, „echtgenoot” en „gemaal” te onzent, waarbij ook louter de sfeer het gebruik regelt. De eigenaardigheid van dit unieke linguïstische verschijnsel bracht ons er toe hiervan een wat uitvoeriger schildering te geven dan in het kader van deze beschouwing misschien wel gemotiveerd was.

Naar haar aantal sprekers op het Javaansch volgend, zien wij in de rij der Indonesische talen het Soendaasch, nauw aan het Javaansch verwant, dat in het bergland van West-Java de moedertaal van ruim 9.000.000 Soendaneezen vormt. Een andere taal, die veel punten van overeenkomst met het Javaansch vertoont, is het Madoereesch van het eiland Madoera, dat ook in een breede strook langs de Noordkust van Oost-Java gesproken wordt. Ruim 5.000.000 nijvere Madoereezen bedienen zich van dit idioom. Op het Madoereesch volgt een Sumatraansche taal, en wel de, het Maleisch zeer na staande, maar toch geenszins als dialect hiervan te beschouwen taal van het vooruitstrevende volk der Minangkabauwers. Met haar ruim 2 miljoen sprekers is dit de grootste taal van het eiland Sumatra, terwijl ze door den betrekkelijk hoogen graad van ontwikkeling van haar sprekers ook anderszins een belangrijke plaats inneemt.

Eenige honderdduizenden sprekers minder telt het Boegineesch, de belangrijkste taal van het verder zo talenrijke eiland Celebes. Behalve in het stamland der Boegineezen op het Z.W.-schiereiland met uitzondering van het Makassaarsche

Sportoefeningen van de troepen van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger te Ambon.

gebied in het uiterste Zuiden en om de hoofdplaats, wordt dit idioom gesproken in de Boegineesche koloniën en nederzettingen elders in Celebes en langs de kusten van Borneo. Het ontstaan van deze verspreide taalgebieden vindt zijn oorzaak in het feit, dat de Boegineezen evenals hun naburen de Makassaren van ouds tot de zeevarende handelsvolken van den Archipel hebben behoord, die zich niet zelden blijvend op vreemde kusten vestigden. Eerst nu komen wij aan het Maleisch, dat met zijn ongeveer 1½ miljoen sprekkenden de 6e taal van Indië vormt. Hierbij dient echter niet te worden vergeten, dat dit cijfer slechts betrekking heeft op de bevolking, die het Maleisch als haar moedertaal gebruikt.

Verstaan en zoo noodig gesproken wordt het, door de bijzondere positie, die deze taal zich langzamerhand onder haar zuster-talen heeft veroverd, uiteraard door een veel grootere groep, waarvan het

echter niet wel doenlijk is het juiste aantal te bepalen.

De landstrekken, waarin het Maleisch inheemsch is, hetzij dan met min of meer belangrijke locale verschillen, zijn de Riouw- en Lingga-archipel, de Oostkust en de laagvlakte van Sumatra, een breede strook langs de kusten van Borneo, benevens in Ambon en nog eenige eilandjes in den Grooten Oost. In Batavia en omgeving wordt een Maleisch dialect gesproken, dat wij door zijn afzonderlijke positie niet onder het bovengenoemde cijfer hebben gerekend. Ruim een miljoen zielen bedient zich hier van het Bataviaasch Maleisch, dat door de inwerking van verschillende idiommen aanzienlijk van den standaardvorm van deze taal afwijkt. Dadelijk op het Maleisch volgt het Bataksch, dat, in 5 of 6 dialecten uiteenvallende, in de streken om het Toba-Meer wordt gesproken. Het voornaamste van deze dialecten is de taal der Toba's in het centrum van het

Batakland. Een vrijwel even groot aantal sprekkenden telt het Balineesch van het eiland Bali en het Westen van Lombok, een taal, die weer groote overeenkomst vertoont met het Javaansch.

Het Atjehsch in het Noorden van Sumatra met ongeveer een miljoen sprekkenden, neemt taalkundig onder de Indonesische talen een bijzondere plaats in. Door het nu verdwenen, eertijds machtige Atjehsche rijk speelde deze taal vroeger een belangrijker rol dan thans.

Iets minder sprekkenden telt tenslotte nog het Makassaarsch in het Z.W. van het Z.W.-schiereiland van Celebes, dat evenals het Boegineesch ook elders, o.a. in het Zuiden van Flores om de plaats Ende, gesproken wordt.

Met dit wel zeer summier overzicht moeten wij deze beschouwing besluiten, waarmee wij echter hopen den lezer althans een zekere oriëntatie ten aanzien van den rijken talenschat van Nederlandsch-Indië te hebben gegeven. Br.

Nieuws uit Indië

(Uit de Indische bladen, loopende tot 6 Februari.)

Vrouwen in Indië. „Zuster Spoor”.

Men schrijft aan het Bataviaasche „Dagblad” van 4 dezer:

Iedereen uit het Tjihapitkamp kent haar. Want iedereen had wonden te verzorgen; iedereen moest wel eens den een of anderen keer naar de polikliniek. Iedereen had wel eens wat aan dr. Ouwkerk te vragen. En dan zag je vanzelf die stille zuster, die weinig sprak, maar steeds hielp. Die steeds een opbeurend knikje had of ook wel eens een droge opmerking, waardoor je je klachten opeens een beetje minder zwaar opnam. Meer een houding kreeg van „nou, ja, dat hoort ook bij het Jappenkamp, maar we komen er vast wel doorheen”.

Dat witte snoetje van zuster Spoor was altijd te vinden, altijd stond ze klaar om te helpen. Om 7 uur was ze al op de „poli” en om half tien 's avonds stond ze nog op te ruimen.

Wie van de Tjihapiters realiseert zich eigenlijk, dat dit de vrouw is van den nieuwen legercommandant?

Wie realiseert zich, dat de vrouw van dezen generaal nu weer kalm haar plicht doet aan boord van het hospitaalschip „Oranje”? Veel liever was ze nu eens een poosje bij haar man gebleven, maar als een goede soldatenvrouw kent ze haar plicht in crisistijd. Ze behoort niet tot het soort, dat men society-vrouw zou willen noemen. Ze arrangeert geen fancy-fairs. Ze werkt zélf, ze geeft een voorbeeld. Ze weet offers te brengen, ze weet heel goed wat dat inhoudt. Maar ze weet ook, dat niets nieuws geboren kan worden zonder offers en ze weet onzelfzuchtig te zijn.

Moge iedere soldatenvrouw zich aan haar spiegelen, wanneer niet alles zoo geschikt kan worden — in verband met het belang van het land — als ze wel graag zou willen. Dan krijgen we den goeden geest in en buiten het leger!

Het Salaris- en Steun-vraagstuk.

„Het Dagblad” te Batavia van 4 dezer schrijft:

Vragen, die men ons telkens weer stelt, zijn: hoe zullen zij, die door den oorlog hun werkkring en hun bezittingen kwijt geraakt zijn, weer op de been geholpen worden? Hierover kan, al is lang nog niet alles in kannen en kruiken, in groote trekken wel iets medegedeeld worden, althans voor wat het herstel in betrekking of benoeming in een nieuwe functie aangaat, alsmede over de pensioenen en de toekenning van onderstanden aan de nagelaten betrekkingen van particuliere oorlogsslachtoffers.

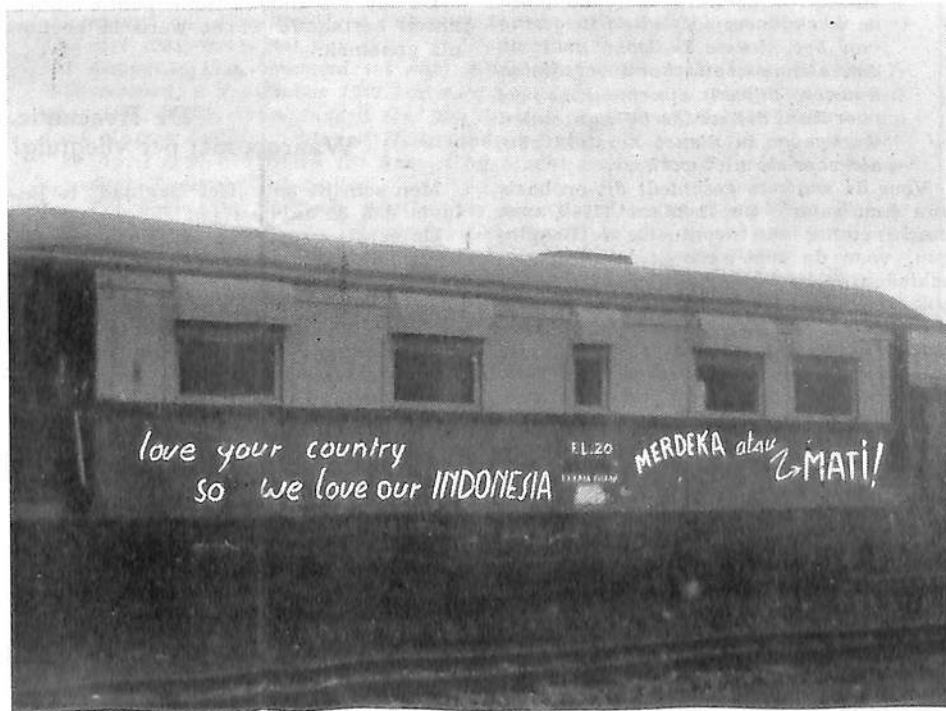
Voor heden bepalen wij ons tot alles wat betrekking heeft op de salarissen aan de werkers en den steun aan nietwerkers.

Het gouvernement heeft zich op het standpunt gesteld dat alle ambtenaren (ook die van autonome ressorten en gesubsidieerde instellingen) die per 1 Maart

1942 in geregelde dienstbetrekking waren en als krijgsgevangene of als burger gevangen gezeten hebben, per 1 Augustus 1945 weer in actieven dienst hersteld zijn. Zij zullen van dien dag af hun bezoldiging met eventuele weddeverhooging(en) ontvangen tot en met 31 Januari 1946, dus over zes maanden.

Op 1 Februari j.l. is een nieuwe regeling ingegaan volgens welke alleen zij, die ook werkelijk weer in actieven dienst hersteld zijn, hun salaris blijven ontvangen, terwijl zij, die nog niet aan het werk zijn, van dien dag af non-activiteitstractement zullen ontvangen, n.l. 60% van de eerste f 500.— en 40% van het daarboven genoten activiteits-salaris, met een maximum van f 750.— per maand.

Zoolang geen Indisch courant is ingevoerd, zal alles, waarop men ingevolge het bovenstaande recht verkrijgt, te goed geschreven worden.

Nog een staaltje van Nationalistische propaganda.

De gevallen van hen, die gedurende den bezettingstijd niet geïnterneerd zijn of gevangen gezeten hebben, zullen stuk voor stuk bekeken moeten worden. Indien deze ambtenaren mede als „oorlogsslachtoffer” zijn te beschouwen, zal ten aanzien van hen dezelfde gedragslijn worden gevolgd. Uiteraard dienen zij zelf de eerste stappen te doen door zich bij hun departement aan te melden, voor zoover dit nog niet gebeurd is.

Intusschen zijn sinds de komst van de geallieerden in Indië vele noodinstellingen verzezen, die van belang zijn voor den wederopbouw van Indië en waarbij ambtenaren zoowel als niet-ambtenaren werkzaam zijn, terwijl ook niet-ambtenaren op gouvernementkantoren werken. Het ligt in de bedoeling het begrip „gouvernementsinstelling” op zoo ruim mogelijke basis op deze noodinstellingen toe te passen. Alle organisatie, die thans werken bij een organisatie, die als gouvernementsinstelling wordt aangemerkt, zullen voor de thans door hen bekleede betrekking op basis van de B.B.L. bezoldigd worden. Het toegekende salaris zal ingaan op den dag van de aanstelling. Ook de op deze wijze toekomstige bedragen zullen voorloopig te goed geschreven worden.

Steun aan particulieren.

Het vraagstuk, hoe men de particulieren, die nog niet aan het werk zijn bij een gouvernementsinstelling in bovenbedoelden zin, voorloopig tegemoet dient te komen tot het bedrijfsleven weer voldoende op gang is, vormt uiteraard een veel ingewikkelder en omvangrijker vraagstuk dan dat betreffende de ambtenaren.

Dit onderwerp kan in tweeën gedeeld worden: de wijze waarop onmiddellijk na de invoering van een Indische valuta deze steun dient plaats te hebben, en de wijze waarop de niet-werkende particulieren straks, na de intrede van een meer normalen toestand op staatkundig gebied en de heropening van de eerste bedrijven, gesteund zullen moeten worden.

Ten aanzien van het eerste deel van dit onderwerp is bepaald dat de werkgevers ook na de invoering van het nieuwe Indische geld via den Ondernemersbond credieten kunnen blijven opnemen, zoowel voor hen, die weder bij hun ouden werkgever in dienst hersteld zijn, als voor de niet-werkers.

Voor de werkers geschiedt dit op basis van hun salaris per 1 Maart 1942, met inachtneming van eventuele verhoogingen, voor de niet-werkers kan dit geschieden op basis van de bepalingen, die ook voor de niet-werkende ambtenaren gelden, dus op z.g. non-activiteitsbasis, met dezelfde percentages.

De aldus verkregen bedragen worden echter niet ten volle uitgekeerd. Om verschillende redenen acht men het niet wenschelijk, nu vele artikelen, waarin in normale omstandigheden een deel van het salaris besteed wordt, toch niet te krijgen zijn en bepaalde „vaste lasten” thans ook niet gehonoreerd worden, de salarissen volledig uit te betalen.

Op Java zullen zij daartoe in een aantal betalingsklassen verdeeld worden. Men krijgt in ieder geval voldoende in handen om van te leven.

De rest wordt voor de werkers en de ambtenaren op non-activiteit (dit geldt natuurlijk mede voor gepensioneerd enz.) voorloopig te goed geschreven, zoo-

als dat ook reeds gebeurd is met de salarissen van 15 Augustus af.

Voor de niet-werkende particulieren beperkt de steun zich tot het bedrag, dat zij ingekeld hun betalingsklasse in handen dienen te krijgen; of hun werkgever later hun nog een bedrag wil uitkeeren, overeenkomende met de som, die intusschen voor de werkers te goed geschreven is, wordt natuurlijk een zaak van dezen werkgever.

Voor de periode, waarin aan deze voorloopige regeling een eind gemaakt is, maar waarin vele particulieren nog niet aan het werk zijn, is nog geen beslissing genomen. Wel spreekt het vanzelf dat men het er in bevoegde kringen over eens is dat men ook dan de particuliere oorlogsslachtoffers niet aan hun lot kan overlaten.

Gevangenen te Megamendoeng.

Enkele vuursalvo's werden afgegeven op rampokkers in de omgeving van het Rapwi-kamp op Kedoeng Halang, aldus het Bataviasche „Dagblad” van 4 dezer.

Dertig ton ammunitie, door een afdeeling Japs vanuit Soekaboemi weggevoerd, werden in het meer van Tjigombong langs den weg van Bultenzorg naar Soekaboemi, gestort.

Vrijdag trok een patrouille Ghurka's naar het ten zuidoosten van Bultenzorg gelegen plaatsje Megamendoeng, naar aanleiding van binnengekomen berichten omtrent zich daar in behoeftige omstandigheden verkeerende personen. Zij troffen 58 gevangenen aan, van wie de gezondheidstoestand „letterlijk ontzettend” was. Eén hunner stierf, terwijl de troepen voorbereidingen troffen voor hun overbrenging. De meeste van deze menschen waren Indonesiërs, doch ook enkele Chineezzen bevonden zich onder hen. Zij waren oorspronkelijk honderd dagen geleden gearresteerd en ontvingen een rijstraktoen van tien gram per dag. De ongelukkigen zijn thans overgedragen aan de zorgen van het Indonesische Roode Kruis.

De uit zes Indonesische politie-ambtenaren bestaande wacht werd in hechtenis genomen.

De Evacuatie. Waarom niet per vliegtuig?

Men schrijft aan „Het Dagblad” te Batavia d.d. 30 Januari j.l.:

De eerste groep van ex-geïnterneerden is uit Malang per trein onder bewaking van de T.K.R. in Batavia aangekomen. De reis was lang en vermoeiend.

Thans blijkt, dat vanwege een tekort aan spoorwegmateriaal de evacuatie van vele duizenden uit Midden- en Oost-Java eenige maanden kan duren, niettegenstaande de „republiek” te kennen heeft gegeven, dat zij de ex-geïnterneerden vóór het einde van deze maand naar Batavia wenschte over te brengen.

Indien het de „republiek” ernst is met deze evacuatie en het vervoer van de eerste groep uit Malang geen propaganda-stunt is, zou de Rapwi dan niet door tusschenkomst van de Britsche autoriteiten met de „republiek” een regeling kunnen treffen, dat alle ex-geïnterneerden met behulp van de geheele Britsche en Nederlandsche luchtmacht in enkele dagen vanuit de dichtstbijzijnde vliegvelden geëvacueerd kunnen worden?

De evacuatie zou niet op het vervoersprobleem blijven hangen en de bewaking van de T.K.R. zou aanzienlijk verlicht worden, terwijl de reis zooveel comfortabeler wordt voor de betrokkenen. Door haar medewerking aan dit plan te verleenen zou de republikeinsche „regering” bovendien bewijzen, dat haar verklaringen geen holle woorden zijn.

In memoriam

Dr. J. C. van der Velde

In de laatste dagen van Januari is te Bandoeng overleden Dr. J. C. van der Velde, onder de duizenden landgenooten, die hij in de moeilijke bezettingsjaren en daarna tot een steun geweest is, beter bekend onder den naam Jan van der Velde.

In Nederland werd zijn naam eerst in wijderen kring bekend, toen de eerste vage berichten over de moeilijkheden in het zgn. „bevrijde” Bandoeng doordrupelden. Dr. Jan van der Velde speelde in die berichten een groote rol: hij organiseerde en leidde de hulpverlening aan de tienduizenden evacués, die in Bandoeng een veilige plaats gevonden meenden te hebben. Hij was het niet-officieele hoofd van de groote Nederlandsche gemeenschap, die dagelijks groeide. Toen de officials van de Rapwi en het Roode Kruis in Bandoeng aankwamen en daar dachten orde te moeten scheppen in een chaos, bleek dat Dr. Van der Velde met hulp van talloze Nederlanders de zaak al in eigen handen genomen had: een voortreffelijk ingerichte Roode Kruis-organisatie was al opgericht en werkte beter dan men, gezien de gebrekkige middelen en preciaire situatie, mogelijk had geacht.

Maar niet alleen na de „bevrijding”, ook daarvoor, tijdens de Japansche bezetting, heeft Dr. J. C. van der Velde zijn zegenrijke werk verricht. Hij was de ziel van een geheime steunactie, die hem tenslotte in de ellendige gevangenschappen van de Japansche Kempeitai deed belanden, waar hij de wreedste martelingen moest doorstaan.

De Indische regering heeft in de kolommen van „Het Dagblad” uitdrukking gegeven aan haar diepe leedwezen en haar erkentelijkheid voor zijn werk in dienst der gemeenschap verricht. „Met hem is een van die persoonlijkheden heengegaan, die zich voortdurend gedreven weten door de roeping zich volledig in dienst der gemeenschap te stellen en wier levensdevies luidt: „Ferar drim prosim”, ik moge verteren indien ik slechts nuttig ben.” Met deze woorden eerde de Indische regering haar onderdaan.

Bij de begrafenis, die op Zaterdag 26 Januari plaats vond, gaven tal van vooraanstaande personen van hun medeleven blijk. Verschillende opperofficieren der geallieerde strijdkrachten, o.a. brigadegeneraal Mac Donald, waren aanwezig, benevens deputaties van Rapwi- en Amcab-kantoren. De voorzitter van het Nederlandsch-Indische Roode Kruis, de heer Gutwirth, was uit Batavia overgekomen. Vijf sprekers getuigden aan het graf van de groote verdiensten van den overledene.

V.